

अशासकीय संस्था आणि खाजगी क्षेत्रामार्फत त्रिपक्षीय करार करून अवनत वनक्षेत्रावर वनीकरणाचे निकष सुधारीत करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग
शासन परिपत्रक क्रमांक- एफएलडी-२०११/प्र.क्र.१६७/फ-१०
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
दिनांक : २६ जून, २०१५

संदर्भ :- महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे पत्र क्र.एफएलडी-
१०१२/प्र.क्र.२०३/फ-१०, दिनांक ०१/१२/२०१२

परिपत्रक :-

राष्ट्रीय वन निती, १९८८ मध्ये निनिर्दिष्ट केल्यानुसार एकूण भौगोलिक क्षेत्राच्या ३३ टक्के एवढे क्षेत्र वनाच्छादनाखाली असणे आवश्यक आहे. तथापि, सदयःस्थितीत राज्याचे फक्त सुमारे २० टक्के क्षेत्र वनाच्छादनाखाली आहे. वस्तुतः वनांतर्गत असलेले क्षेत्र हे जैव विविधतेने लाभलेले असून, त्याची जोपासना करण्यासाठी अवनत वनक्षेत्रांचे पुनर्वनीकरण ही काळाची गरज आहे. यादृष्टीने केंद्र शासनाने सन १९९९ मध्ये वन विभागाच्या तांत्रिक मार्गदर्शनाखाली औद्योगिक प्रतिष्ठाण व अशासकिय संस्थांच्या मदतीने त्रिपक्षीय करारनामा करून अवनत वनक्षेत्राचे पुनर्वनीकरणाबाबत मार्गदर्शक सूचना जारी केल्या होत्या. केंद्र शासनाच्या सदर मार्गदर्शक सूचनांच्या अधिन राहून राष्ट्रीय वन निती, १९८८ मध्ये विनिर्दिष्ट केल्यानुसार ३३ टक्के वनाच्छादनाचे उद्दीष्ट गाठण्या करीता औद्योगिक संस्था, तसेच शासकिय व अशासकिय संस्थांच्या अधिकाधिक सहभागाने अवनत वनक्षेत्रांच्या पुनर्वनीकरणाकरीता राज्य शासनाने संदर्भाधीन पत्रान्वये त्रिपक्षीय करारनामा करतानाचे निकष निश्चित केले आहेत. सदर निकषांमध्ये सुधारणा करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

सदर परिपत्रकान्वये शासन अशासकीय संस्था आणि खाजगी क्षेत्रामार्फत त्रिपक्षीय करार करून अवनत वनक्षेत्रावर वनीकरण करण्याबाबत यापूर्वी निश्चित केलेले निकष रद्द करीत आहे.

त्याऐवजी यापुढे त्रिपक्षीय करारनामांतर्गत अवनत वनक्षेत्रांच्या पुर्नवनीकरणाचे प्रस्ताव खालील निकषांनुसार तपासून संबधित समितीसमोर मान्यतेकरीता सादर करावेत.

अ.क्र.	निकष
१	त्रिपक्षीय कराराअंतर्गत अशा वन क्षेत्रांची निवड केली जाईल, ज्या ठिकाणी नैसर्गिक पुनरुत्पत्ती होऊ शकत नाही व तेथे प्रस्तावित वनीकरण हे मंजूर कार्य आयोजनेत नमूद केलेल्या उद्दिष्टांशी सुसंगत असतील तसेच फक्त अवनत वनक्षेत्र वनीकरणासाठी निवडले जाईल याबाबत उप वनसंरक्षक यांचे प्रमाणपत्र.
२	औद्योगिक संस्थेने रोपवन योजनेकरिता संबंधित उप वनसंरक्षक (प्रा) यांनी रोपवनाची तांत्रिक मंजूरी दिलेल्या योजनेनुसारच आवश्यक सर्व निधी उपलब्ध करून देण्याबाबत औद्योगिक संस्थेचे संमतीपत्र
३	प्रस्तावित वनक्षेत्राचा उप वनसंरक्षक यांचा स्थळ निरीक्षण अहवाल, निवडलेली वन जमीन त्रिपक्षीय कराराकरिता वन विभागाच्या दृष्टीने योग्य आहे याबाबतचे प्रमाणपत्र, स्वाक्षरीसह स्थळ नकाशा, प्रस्तावित वनीकरणाची जमिन व त्या लगतचे ५ कि.मी. जवळचे क्षेत्र दर्शविणारा नकाशा सोबत जोडणे आवश्यक आहे. सदर क्षेत्राचे Geo reference map सादर केले जातील. या नकाशावर ज्या ज्या कामासाठी जमिनीचा सध्या वापर होत आहे ते स्पष्टपणे दर्शविले जातील.
४	औद्योगिक संस्थांचे पंजीकरणाची प्रत
५	औद्योगिक संस्था आर्थिक दृष्टीने सक्षम असल्याबाबत औद्योगिक संस्थाचे मागील तीन वित्तीय वर्षांचे ऑडीट सर्टीफिकेट व ताळेबंद
६	करारनाम्यामुळे वन जमिनीवर असलेले स्थानिक लोकांचे हक्क बाधित होणार नाहीत याबाबत औद्योगिक संस्था यांचे प्रमाणपत्र
७	ज्या अशासकीय संस्थेमार्फत वनीकरण करण्याचे प्रस्तावित आहे त्या अशासकीय संस्थेची नोंदणी (Registration) प्रमाणपत्र व आर्थिक सक्षमतेबाबत मागील तीन वर्षांचे ऑडीट सर्टीफिकेट
८	सर्व महानगरपालिका व नगर परिषद क्षेत्रात प्रस्तावीत क्षेत्र (कांदळवन धरून) किमान २.०० हे असावे.
९	सर्व महानगरपालिका व नगर परिषदांच्या सीमेपासून १० कि.मी. चे अंतरात प्रस्तावीत क्षेत्र किमान १० हे. असावे.
१०	इतर सर्व क्षेत्रासाठी प्रस्तावीत प्रकल्प क्षेत्र किमान २५ हेक्टर असावे.
११	प्रस्तावित वनक्षेत्र औद्योगिक प्रतिष्ठानाचे प्रकल्पापासून तसेच अशासकीय संस्थेचे मालकी क्षेत्रापासून २ किमी. अंतराबाहेर असावे हा निकष रद्द करण्यात येत आहे. तथापि, या वनक्षेत्रावर औद्योगिक प्रतिष्ठान अथवा अशासकीय संस्थेस विशेष अधिकार (Exclusive Rights) राहणार नाहीत व हे वनक्षेत्र वन विभागाचे देखरेखीखाली सर्वांसाठी खुले असेल.
१२	औद्योगिक संस्था व अशासकीय संस्थांनी वनीकरणाची कामे वन विभागाचे देखरेखी खाली व निर्देशानुसार करावयाची आहेत.

१३	प्रकल्पास मान्यता मिळाल्यानंतर अशासकीय संस्थेने 1 वर्षांचे आत कामास सुरुवात करावी व वनीकरणाचे संपूर्ण काम 2 वर्षांत पूर्ण करावे.
१४	वनीकरण झालेनंतर तिस-या वर्षी जिवंत रोपांचे प्रमाण किमान 50 % असणे आवश्यक आहे. त्यापेक्षा प्रमाण कमी असलेस त्रिपक्षीय करार रद्द होणेस पात्र राहिल.
१५	ज्या अशासकीय संस्थांकडे रोपवाटीका व रोपवनाचा कामाचा अनुभव असेल अशाच अशासकीय संस्थेची निवड खालील निकषांवर करावी.
	१) अशासकीय संस्थेस प्रस्तावीत वनीकरण क्षेत्रा इतक्याच क्षेत्रावरील वनीकरणाचा पूर्व अनुभव असावा व प्रस्तावीत क्षेत्र २० हे. पेक्षा जास्त असलेस किमान २० हे. क्षेत्रावर वनीकरणाचा अनुभव असणे आवश्यक राहिल. तथापि, सदर बाबत समितीचा निर्णय अंतिम असेल.
	२) अशासकीय संस्था यांनी ज्या औद्योगिक संस्था किंवा कोणतेही प्रतिष्ठानासाठी वानिकी क्षेत्रामध्ये केलेले कामाबाबत प्रमाणपत्र व कामाचे छायाचित्र
	३) संयुक्त वन व्यवस्थापन समित्यांना (JFMC) त्यांचे कार्यक्षेत्रात त्रिपक्षीय करारामध्ये अशासकीय संस्था काम करणेस मान्यता देण्यात यावी व त्यासाठी आवश्यक निधी औद्योगिक संस्थांनी या समित्यांकडे थेट वर्ग करावा.
१६	त्रिपक्षीय करारांतर्गत क्षेत्राचे संरक्षणासाठी उप वनसंरक्षक हे व्यक्तिशः जबाबदार राहतील. या क्षेत्रावर अतिक्रमण अथवा वनेत्तर कामे होणार नाहीत याबाबत त्यांनी दक्षता घ्यावी.
१७	या क्षेत्रात योग्य आकाराचे फलक बसवून त्यावर ही मालमत्ता वन विभागाची असल्याचे व औद्योगिक संस्था / अशासकीय संस्था यांना फक्त वनीकरण करण्यास परवानगी देण्यात आली असल्याचे नमूद करावे.
१८	त्रिपक्षीय करारांतर्गत वनीकरण क्षेत्रात औद्योगिक संस्था / अशासकीय संस्थांनी कोणतेही बांधकाम करू नये.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा संकेतांक २०१५०६२६११५९१२०५१९ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(चंद्रशेखर तरंगे)
कक्ष अधिकारी
महसूल व वन विभाग

प्रत:-

१. प्रधान सचिव (उद्योग विभाग), मंत्रालय, मुंबई.

२. प्रधान सचिव (नगर विकास विभाग), मंत्रालय, मुंबई.
३. प्रधान मुख्य वन संरक्षक (वनबल प्रमुख), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर
४. अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक तथा केद्रस्थ अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर
५. सर्व मुख्य वनसंरक्षक/उपवनसंरक्षक
६. मा. मंत्री (वने) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
७. मा. सचिव (वने) यांचे स्वीय सहायक, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
८. निवडनस्ती फ-१०.